

Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN-2020-895

7.12.2020

Santander Consumer Bank AS

Utlån

Avtale om billån – rentenivå.

Klager tok opp lån i banken på kr 611 115 til kjøp av en Tesla Model S. Det ble avtalt at den nominelle renten p.t. var variabel og på 0,99 % p.a., og at lånet hadde en løpetid på 120 måneder. Banken satte opp renten til 1,74 % etter at Norges Bank satte opp styringsrenten, men satte ikke ned renten da Norges Bank gjorde det. Klager anførte at banken ikke kunne sette opp renten når de ikke satt renten ned da styringsrenten gikk ned. Klager fikk medhold. Avgjørelsen ble avgitt under dissens.

Saksfremstilling

Saken gjelder spørsmålet om hvorvidt banken er forpliktet til å opprettholde rentenivået på klagers lån på 0,99 %.

Klager tok opp lån i banken på kr 611 115 til kjøp av en Tesla Model S i september 2018. Det ble avtalt at den nominelle renten p.t. var variabel og på 0,99 % p.a. Lånet hadde løpetid på 120 måneder. Banken satte opp renten til 1,74 % i 2019. Klager opplyser at også Norges Bank satte opp styringsrenten på dette tidspunktet, men satte ned styringsrenten igjen i mars 2020 med 1,25 %.

Klager har anført at banken ikke kan sette opp renten og la være å sette den ned igjen når markedsrenten går ned. Avtalen gikk ut på at renten skulle være spesielt gunstig. På samme måte som økninger i styringsrenten ble brukt som argument til å sette opp renten, bør banken sette ned renten når styringsrenten går ned. Klager henviser til at kunder med vanlige billån uten kampanjerente har fått satt ned renten med 0,75 %.

Finansforetaket bestrider at den er forpliktet til å gi klager et bestemt rentenivå. Banken anser at låneavtalen gir banken fullmakt til å ensidig endre rentenivået, blant annet med grunnlag i de prinsipper som kredittgiver til enhver tid anvender for kreditt av det slaget avtalen gjelder. Fastsettelsen av lånets rentesats er gjenstand for avtale og forhandlinger mellom bank og kunde, og er normalt basert på en risikovurdering fra bankens side kombinert med markedsmessige hensyn. Banken viser til at avtalen tilsier at Norges Bank sin styringsrente ikke nødvendigvis alene er eneregulerende for rentesatsen som banken gir sine kunder. Renten er i dag allerede vesentlig lavere enn bankens ordinære beste rente, og svært konkurransedyktig i forhold til markedsrente på tilsvarende billån.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Låneavtalen mellom klageren og banken innebærer flytende rente, som kan reguleres ensidig av banken etter nærmere regler i låneavtalen pkt. 2.2 bokstav b. Avtalen ligger innenfor det som kan avtales etter finansavtalel. § 49 andre ledd.

Det er opplyst at renten på 0,99 % ved låneopptaket var en kampanjerente rettet mot kjøpere av den aktuelle bilmodellen. I gjeldsbrevet heter det at kredittkunden «er innforstått med at avtalen inntil 36 måneder løper med en flytende rentesats som er lavere enn ordinær markedsrente, og at rentesatsen vil bli justert opp til ordinær markedsrente etter utløpet av denne perioden».

Låneavtalen fastsetter uttrykkelig i pkt. 2.2 bokstav b, tredje avsnitt, at når renten er satt opp med henvisning til forhold som nevnt foran i pkt. 2.2 bokstav b, skal renten «som utgangspunkt» settes tilsvarende ned når de eller de forholdene som begrunnet rentehevingen er falt bort. Unntak fra dette gjelder dersom andre forhold som nevnt i pkt. 2.2 bokstav b «i mellomtiden har gitt grunnlag for å forhøye rentesatsen».

Nemnda forstår klageren slik at renteøkninger som er begrunnet med økning av Norges Banks styringsrente, ikke kan opprettholdes når styringsrenten settes tilbake til samme nivå som ved låneopptaket, eller til lavere nivå. Klageren presiserer at han er innforstått med at han ikke har krav på å beholde 0,99 % nominell rente i hele lånets løpetid på ti år. Nemnda oppfatter det slik at klageren aksepterer at renten kan økes av andre grunner enn endringer i styringsrenten. Slik nemnda forstår ham, mener han at alle økningene i 2019 var begrunnet med endringer i styringsrenten, samtidig som banken ikke har oppgitt gode grunner for at renten ikke ble satt ned i takt med Norges Banks reduksjon av styringsrenten i 2020.

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall når det gjelder klagerens krav om rentenedsettelse.

Finansklagenemnda Banks flertall, Trygve Bergsåker og Kristoffer Sørli, bemerker:

Flertallet vil bemerke at renteøkningene på til sammen 0,75 % i 2019 skjedde i takt med økninger i Norges Banks styringsrente. Det dreier seg om tre renteøkninger, hver på 0,25 %, som ble varslet én til tre uker etter tilsvarende økninger i styringsrenten. De tre varslene om renteøkning er alle begrunnet med "en markeds- og konkurransemessig tilpasning av våre betingelser". Selv om varslene ikke inneholder uttrykkelige henvisninger til økt styringsrente, mener flertallet at det er vanskelig å forstå det annerledes enn at økt styringsrente har hatt stor betydning for bankens behov for markedsmessige og konkurransemessige tilpasninger. Når bankens renteøkninger ligger så tett opp til endringene i styringsrenten som i denne saken, finner flertallet at det må legges til grunn at det reelt sett er styringsrenten som har begrunnet økningene. Klageren må da i henhold til låneavtalen i det minste kunne kreve en begrunnelse for at renten ikke er satt tilsvarende ned når styringsrenten igjen ble satt ned. Begrunnelsen må ligge i forhold som etter avtalen kunne ha begrunnet renteøkning. Flertallet vil ikke utelukke at det finnes en saklig begrunnelse for at bankens behov for markedsmessig og konkurransemessig tilpasning ikke endres i takt med reduksjon av styringsrenten. Banken har ikke oppgitt noen slik begrunnelse.

Uten at det er avgjørende for resultatet, vil flertallet også vise til klagerens opplysning om at bankens rente på "vanlige" billån skal ha blitt satt ned med 0,75 % etter Norges Banks første rentenedsettelser med 1,25 % i mars 2020.

Banken anfører at klagerens rentebetingelser også etter økningene ligger under markedsmessig rente for billån. Dette innebærer i så fall at banken oppfyller avtalens forutsetning om gunstige betingelser i en periode på 36 måneder. Bestemmelsen i lånevilkårene om at renteøkninger som utgangspunkt skal reverseres når begrunnelsen ikke lenger er til stede, har likevel selvstendig betydning, og innebærer at klageren må ha krav på en begrunnelse for at renten ikke settes ned når begrunnelsen for økningene ikke lenger er til stede.

Slik saken er opplyst for nemnda, og i mangel av mer presise begrunnelser for renteøkningene og for unnlatelse av å sette renten ned, konkluderer flertallet med at renten på klagerens lån skulle ha vært satt ned til 0,99 % i takt med reduksjonen i Norges Banks styringsrente.

Nemndas mindretall, bestående av Tom Slungaard, bemerker:

Mindretallet er kommet til at klager ikke kan gis medhold.

Bankens adgang til å regulere lånerenten følger av det som er nedfelt i avtalen mellom kunden og banken, ref. også finansavtaleloven § 49, 2. ledd. I låneavtalens pkt. 2.2 er banken gitt en vidtrekkende adgang til ensidig å regulere den flytende renten. Eksempelvis har banken forbeholdt seg retten til å forhøye rentesatsen dersom hensynet til bankens inntjeningsevne tilsier det.

Slik mindretallet oppfatter klageren, mener han at renteøkningene er begrunnet i at Norges Banks styringsrente ble økt. I så fall følger det av låneavtalens pkt. 2.2 at banken "i utgangspunktet" skal sette lånerenten ned når styringsrenten senere går ned. Renteøkningene var imidlertid ikke begrunnet i økningen i styringsrenten. I brevene fra banken er renteøkningene begrunnet i en "markeds- og konkurransemessig tilpasning" av bankens betingelser. Passusen i låneavtalen om at banken "i utgangspunktet" plikter å sette lånerenten ned i takt med styringsrenten, kommer derfor ikke til anvendelse.

Banken har gitt en kortfattet og noe diffus begrunnelse for renteøkningene. Likevel følger det av låneavtalen at banken har rett til både å gjennomføre renteøkningene på det anførte grunnlaget og senere avstå fra å sette lånerenten ned i takt med reduksjonen i Norges Banks styringsrente. Når bankens fastsettelse av den flytende renten har dekning i det som følger av en vanlig språklig forståelse av låneavtalen, må man ha særlige holdepunkter for å fravike denne forståelsen. Mindretallet kan ikke se at det foreligger slike særlige holdepunkter.

Mens Norges Banks styringsrente økte gradvis i tre omganger, hver på 0,25 prosentpoeng, fra mars til september 2019, var situasjonen en annen våren 2020. Styringsrenten ble da, som følge av den usikkerheten som fulgte med koronapandemien, redusert med 1,25 prosentpoeng i løpet av én uke, etter to ekstraordinære møter i Norges Banks komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Situasjonen var, og er fortsatt, preget av betydelig usikkerhet. I en slik situasjon er det ikke gitt at en reduksjon i styringsrenten gir en tilsvarende reduksjon i lånerenten til den enkelte kunde. Prisen på bankenes innlån påvirkes av flere forhold enn styringsrenten. Videre er det en rekke parametere utover styringsrenten og prisen på innlån som må hensyntas når banken fastsetter sine priser.

Det er spesifikt regulert i klagers låneavtale at den flytende rentesatsen skal være "lavere enn ordinær markedsrente" de første 36 månedene av lånets løpetid. Etter den siste av de tre renteøkningene er den effektive renten på klagers lån 2,11 % mot 1,34 % på utbetalingstidspunktet. Uten at det har avgjørende betydning for sakens utfall, vil mindretallet påpeke at laveste effektive rente på et tilsvarende billån (samme lånebeløp, løpetid og egenkapital) i Finansportalen pr. 17.11.20 er 4,76 %.

Mindretallet mener etter dette at bankens fastsettelse av den flytende renten ligger innenfor de rammer som er avtalt omkring dette mellom partene, slik at klageren ikke kan gis medhold i sitt krav om at renten må settes til et lavere nivå.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klageren gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trygve Bergsåker (leder), Tom Slungaard (selskapsrepresentant) og Kristoffer Sørli (forbrukerrepresentant).